

POSTANOWIENIE

29 maja 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 29 maja 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa B. spółki akcyjnej w S.
przeciwko L. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej B. spółki akcyjnej w S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z 26 września 2023 r., V AGa 516/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. obciąża powódkę kosztami postępowania kasacyjnego,
pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

(A.G.)

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi

kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 26 września 2023 r. (sygn. akt V AGa 516/21), pełnomocnik powódki B. spółki akcyjnej w S., oparł wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na przyczynie określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wskazując na występowanie istotnego zagadnienia prawnego, ujętego w dwóch pytaniach. Pierwsze obejmowało pytanie czy w sytuacji dochodzenia przez powoda roszczenia w oparciu o zawartą z pozwanym umowę sprzedaży, dokonanie przez sąd oceny przejawów woli osoby, dokonującej czynności (pozwanego) z drugą stroną (powódką), przez pryzmat art. 60 k.c., jako niekwalifikującej tejże woli, jako nakierunkowanej na zawarcie umowy sprzedaży, zwalnia całkowicie sąd od oceny przejawów tej woli według zasad przewidzianych w art. 65 k.c., a więc ewentualnego zakwalifikowania tejże (według reguł tzw. kombinowanej wykładni), jako innej czynności prawnej, względnie zakwalifikowanie jej wprost, jako czynności prawnie irrelevantnej? Drugie pytanie – aktualizujące się w razie odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie - czy art. 378 w zw. z art. 321 k.p.c. stoi na przeszkodzie temu, lub może wręcz odwrotnie - obliuguje - aby sąd odwoławczy, po zastosowaniu do uzewnętrznionej woli stron, reguł wykładni określonych w art. 65 k.c., i dojściu do przekonania o innych, niż postulowane przez powoda, skutkach oświadczenia woli (art. 60 k.c.) w sferze zobowiązaniowej, rozpatrzył roszczenie powoda również na innej podstawie prawnej, niż wskazywana w pozwie i w toku obu instancji, i - w sytuacji stwierdzenia kwalifikowania stanu faktycznego pod inną normę prawną - dokonał rozstrzygnięcia sporu również przez pryzmat przepisów niewskazywanych, jako podstawa roszczenia?

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem, za zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. uznaje się zagadnienie nowe i dotychczas niewyjaśnione, mające charakter istotny i ściśle jurydyczny, dające się przedstawić w sposób syntetyczny i oderwany od kontrowersji dotyczących ustaleń faktycznych lub oceny dowodów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 2008 r., III CSK 285/08). Chodzi o zagadnienie abstrakcyjne, którego wyjaśnienie przyczyni

się do rozwoju jurysprudencji i będzie miało znaczenie nie tylko dla oceny konkretnej sprawy, lecz także dla innych podobnych przypadków. Wymóg przedstawienia zagadnienia w sposób ogólny i abstrakcyjny ma na celu umożliwienie Sądowi Najwyższemu udzielenia uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia jednostkowego sporu. Przy czym sformułowanie zagadnienia prawnego, jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinno cechować się analogiczną wagą jak pytanie prawne kierowane przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., nie tylko w zakresie formy, lecz przede wszystkim treści, tj. dotyczyć poważnych wątpliwości interpretacyjnych, które nie dają się rozwikłać przy zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni, a których rozstrzygnięcie ma znaczenie wykraczające poza ramy konkretnej sprawy (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12, z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Przede wszystkim chodzi o jurydyczne przedstawienie analizy stanu prawnego, orzecznictwa oraz wynikającego z tego problemu prawnego o takiej wadze, aby mógł być uznany za istotne zagadnienie prawne (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2007 r., II PK 159/07). Podkreśla się konieczność wskazania na występujące rozbieżności interpretacyjne przy rozstrzyganiu przedstawionego zagadnienia prawnego w orzecznictwie lub nauce prawa (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17 oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego – poza sytuacją określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – jest ochrona interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99). Z tego względu przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z powołaniem się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego wymaga wykazania przez skarżącego – w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie – wskazanych wyżej wymagań. Na etapie przedsądu brak jest podstaw do poszukiwania tych przesłanek wyłącznie w treści zarzutów kasacyjnych czy też w uzasadnieniu podstaw skargi

kasacyjnej – obowiązek ich wykazania spoczywa na stronie skarżącej i nie może być przedmiotem rekonstrukcji dokonywanej przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). W konsekwencji, ocena spełnienia powołanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania dokonywana jest wyłącznie w oparciu o argumentację przedstawioną w uzasadnieniu wniosku.

W niniejszej sprawie skarżąca nie spełniła tych wymogów. Zagadnienie dotyczące zastosowania art. 65 k.c. w zw. z art. 60 k.c. opiera się na błędnym założeniu co do zakresu jego stosowania. Przepis ten odnosi się do wykładni oświadczeń woli, które zostały złożone i których znaczenie budzi wątpliwości. W sytuacji, w której sąd ustalił, że nie doszło do złożenia oświadczenia woli – a tym samym nie doszło do zawarcia umowy np. umowy sprzedaży – nie zachodzi potrzeba jego wykładni. Wykładnia nie może dotyczyć aktu, który nie zaistniał. Z uzasadnienia wyroku Sądu Apelacyjnego wynika, że rozstrzygnięcie sprawy opierało się na szczegółowej analizie stanu faktycznego, w tym ustaleniu, iż osoby działające w imieniu rzekomego pracownika pozwanej podszywały się pod jej przedstawicieli, a pozwana nie potwierdziła żadnej czynności prawnej, która mogłaby prowadzić do zawarcia umowy sprzedaży. Sąd jednoznacznie wskazał, że nie doszło do zawarcia umowy między stronami, a ewentualne działania osób trzecich nie mogą być przypisane pozwanej jako wyraz jej woli. Wykładnia oświadczeń woli, zgodnie z art. 65 § 2 k.c., należy do sądu *meriti* i powinna uwzględniać całokształt okoliczności sprawy, w tym zgodny zamiar stron i cel umowy. W sytuacjach, w których sąd dokonuje wykładni w sposób sprzeczny z tymi regułami, skarga kasacyjna może zostać oparta na przesłance jej oczywistej zasadności. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 maja 2018 r., V CSK 617/17). Jednak w niniejszej sprawie sąd drugiej instancji nie dokonywał wykładni oświadczenia woli, lecz ustalił, że nie doszło do jego złożenia. W konsekwencji nie sposób mówić o naruszeniu reguł wykładni, skoro sąd jej nie przeprowadzał.

Brak jest również podstaw do uznania, że w sprawie aktualizuje się drugie ze sformułowanych w skardze kasacyjnej zagadnień prawnych na tle art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 321 k.p.c. Zagadnienie prawne musi być przydatne dla rozstrzygnięcia skargi kasacyjnej. Z tej perspektywy należy zauważyć, że

zagadnienie prawne ma związek z podniesionym w skardze kasacyjnej w ramach podstawy z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. zarzutem naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. Powódka zarzuciła w nim niedokonanie kontroli wyroku Sądu pierwszej instancji w granicach apelacji, tj. w postulowanym w apelacji przez skarżącą zakresie analizy treści zachowania strony pozwanej w kontekście potwierdzenia zawarcia umowy (przez pryzmat art. 60 i 65 k.c.). W ramach tego zarzutu powódka nie podniosła braku poszukiwania przez Sąd drugiej instancji – w ramach wynikającego jego zdaniem z art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku - alternatywnych podstaw prawnych uzasadniających uwzględnienie dochodzonego powództwa opartego na twierdzeniu, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy sprzedaży, a co wykluczył Sąd drugiej instancji. Co jednak istotniejsze, w skardze kasacyjnej nie sformułowano zarzutu naruszenia jakichkolwiek przepisów prawa materialnego, które hipotetycznie mogłyby stanowić alternatywne podstawy uzasadniające powództwo dochodzone przez powódkę. Z tych względów tak sformułowane zagadnienie prawne nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej.

Dodatkowo należy zauważyć, że zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji i nie może ich weryfikować w ramach kontroli kasacyjnej. Skarga kasacyjna nie służy ponownej ocenie materiału dowodowego ani korekcie błędów w ustaleniach faktycznych. W sytuacji, w której wątpliwości skarżącej koncentrują się przede wszystkim wokół tego, czy sąd prawidłowo ocenił przejawy woli stron i zasadnie uznał, że nie doszło do zawarcia umowy sprzedaży, nie sposób mówić o zagadnieniu prawnym o charakterze abstrakcyjnym, wymagającym rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy. Kwestie te mieszczą się w granicach zwykłego procesu stosowania prawa i nie wykraczają poza ramy typowego sporu interpretacyjnego. W orzecnictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że próba przeniesienia sporu o ocenę dowodów do postępowania kasacyjnego stanowi nadużycie funkcji tego środka zaskarżenia, który nie służy weryfikacji ustaleń faktycznych, lecz rozstrzyganiu zagadnień prawnych o znaczeniu systemowym. Istotne zagadnienie prawne musi mieć znaczenie dla praktyki orzeczniczej i nie może ograniczać się do polemiki z oceną dowodów czy subsumpcją konkretnego

stanu faktycznego. Skarga kasacyjna nie służy rozstrzyganiu kazuistycznych wątpliwości wynikających z indywidualnego przebiegu sprawy, lecz powinna zmierzać do rozwiązania problemu o charakterze systemowym (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14, z 8 maja 2018 r., V CSK 617/17, z 23 czerwca 2015 r., IV CSK 769/14, z 3 czerwca 2016 r., IV CSK 768/15, z 30 kwietnia 2015 r., V CSK 598/14 i z 18 stycznia 2023 r., III PSK 27/22). W istocie, argumentacja skarżącej zmierza do zakwestionowania ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd drugiej instancji, co stanowi niedopuszczalną próbę oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach, o których mowa w art. 398³ pkt 3 k.p.c., a które nie mogą być skutecznie podnoszone w postępowaniu kasacyjnym.

Skarżąca nie wykazała, że mamy do czynienia z istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. także dlatego, że uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej nie zawiera wystarczających argumentów – w szczególności pogłębionej analizy dorobku orzeczniczego Sądu Najwyższego ani wypowiedzi doktryny prawniczej, które uzasadniałyby potrzebę zajęcia stanowiska w interesie publicznym. Wszystkie przepisy na tle, których sformułowano zagadnienia prawne, były przedmiotem wielokrotnych wypowiedzi w orzecnictwie Sądu Najwyższego, w tym składach powiększonych, jak również były przedmiotem obszernych i wieloaspektowych wypowiedzi w piśmiennictwie prawniczym. Sformułowane pytania prawne nie mają charakteru ogólnego i abstrakcyjnego, lecz odnoszą się do oceny konkretnego stanu faktycznego i subsumpcji, co nie spełnia kryteriów istotnego zagadnienia. Samo wyrażenie wątpliwości co do stanowiska sądu drugiej instancji nie stanowi wystarczającej podstawy do wzruszenia prawomocnego orzeczenia. Postępowanie kasacyjne nie pełni funkcji trzeciej instancji, lecz ma charakter nadzwyczajny i służy zapewnieniu jednolitości wykładni prawa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11). Nie sposób również doszukiwać się przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej wyłącznie w uzasadnieniu jej podstaw, gdyż nie jest to rolą Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania.

Wskazać należy również, że w sprawie nie zachodzi nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę z urzędu – w granicach zaskarżenia – zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego – na stosowny wniosek zawarty w odpowiedzi na skargę kasacyjną – orzeczono na podstawie art. 108 § 1 k.p.c., obciążając nimi, zgodnie z art. 98 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c., powódkę, która przegrała sprawę w postępowaniu kasacyjnym.

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[r.g.]